

officiëren in Neu-Brandenburg die in de loop van '44 grote reserves aan pakketten hadden opgebouwd, hadden overigens geweigerd, aan die overeenkomst mee te doen. Wèl hadden de Amerikanen voordien 4 000 pakketten aan de Nederlanders geleend – die wilden ze niet terughebben toen in april '45 weer zendingen voor de Nederlanders arriveerden.

De Nederlandse militairen in Tittmoning zijn door de Amerikanen, de officieren in Neu-Brandenburg door de Russen bevrijd; wij komen er in deel 10 op terug.

De groep uit '43

Men heeft in dit hoofdstuk tot dusver met, wat hun sociale positie betrof, homogene groepen te maken gehad: de kleine groep der generaals en de grotere groep der beroepsofficieren. De groepen die in de periode mei-augustus '43 in krijgsgevangenschap afgevoerd werden (èn diegenen die er later aan werden toegevoegd: gegrepen onderduikers die zich aan de verplichte melding in Amersfoort of Assen onttrokken hadden), waren heterogeen van samenstelling: beroepsonderofficiëren en -minderen behoorden er toe, maar ook reserve-officiëren, reserve-onderofficiëren en gewone dienstplichtigen. Er is veel verschil geweest in hun lotgevallen – lotgevallen waaromtrent maar weinig gegevens ter beschikking staan. Die gegevens maken overigens wel duidelijk dat 'de groep uit '43' (zoals wij haar genoemd hebben) het moeilijker gehad heeft dan de drie andere groepen.

Hoe kwam dat?

In de eerste plaats werden door de Duitsers ten aanzien van de krijgsgevangen beroepsofficieren, hoezeer hun behandeling op veel punten ook in strijd was met de Conventie van Genève, vergeleken met de andere militairen, toch nog bepaalde *égards* in acht genomen. Jegens reserve-officiëren durfden zij zich wellicht al meer permitteren, maar zeker jegens onderofficiëren en minderden. Volkenrechtelijk was er overigens verschil tussen die laatste twee categorieën: van onderofficiëren mochten bewakingsdiensten gevergd worden binnen de kampen maar tot werkzaamheden buiten de kampen konden zij niet verplicht worden – die werkzaamheden mochten hun slechts toebedeeld worden wanneer zij er om gevraagd hadden. Gewone dienstplichtigen konden wèl tot arbeid buiten de kampen verplicht worden maar daarbij gold de beperking dat die arbeid geen rechtstreeks verband mocht hebben met de krijgsverrichtingen: dat begrip 'rechtstreeks' was natuurlijk nogal rekbaar. Daar kwam nog bij dat de groep uit '43 ook wat de toezending van pakketten betrof, in een minder gunstige positie zou